

შინაური სამუშაოები.

№ 9.

ფასი ერთი შაური.

წლიური ფასი სამი მან.

წელიწადი მეოთხე

უკველ-კვირული გაზეთი.

კვირა, 23 აპრილი, 1911 წელი.

უკველ-კვირული გაზეთი (1911)

შინაური სამუშაოები ხელს მოწერა მიიღება რედაქციაში, ქუთაისში (სა. ბუთიაძე — კუთხის შესახებ). დათბვისა და გამომწვევით სომხის ბაზრობის შემოსვლის შემთხვევაში. გამოცემა უფასოა, თუ არ გამოცემა. ხელის მომწერლებს მარიამობისთვის, რომელთა დასახელებს ვთხოვეთ გაზეთის ფასი მთელი წლის ერთად გამოგზავნონ.

წლიური ფასი: **3** მანეთი. **2** მანეთი. **1** მანეთი.

ადრესი: ქუთაისი: „შინაური სამუშაოების“ რედაქცია.

შინაური: 1) ქუთაისი 3 აპრილი. 2) დიღუბის ქართული ეკლესიის შესახებ—ხელისა. 3) ჯვარზე—მღვდ. ი. ლუკიანოვისა. 4) ნარკვევი (ეურნალოვან გაზეთებიდან). 5) პატარა ტრაგედია—ჯაჯუსი. 6) ფშავე-ხევსურეთის სალოცავები—მღვდ. ნ. ბაკურაძისა. 7) კვირიდან კვირამდე. 8) ქართულ ლექსიკონის შემუშავების შესახებ. 9) სია სამრევლოებისა, რომელთაც დაენიშნა დამატებითი ჯამაგირი. 10) ახალსოფელი (თიანეთის მაზრა)—ქართველი ოსებში ნამყოფისა.

ქუთაისი 3 აპრილი.

დასრულდა სამდღეელოების კრება და უნდა მოგახსენოთ, რომ ამ კრებამ გაცილებით აჯობა წინანდელ კრებებს. თუმცა უწყესობა ბევრი ხდებოდა სხდომებზე, მაგ., ერთმანეთის შეცილება, უვირილი, ძველუარება, უდროო და უხდგილოთ ლაპარაკი, მაგრამ ეს არც ერთი მოსახსენებელი არ არის იმ სიკეთესთან, რომელიც მან სამუშაოებიდან დასთესა.

კრებამ დაიარსა სამ რნი კასსა, რომლის წევრობა სავალდებულოა ეველა სამღვდელს და ეკლესიის მსახურ ზირთათვის ეპარქიაში; კაილო საშუალება, სახელდობრ 4 ათასი მანეთი, სასულიერო სასწავლებლის შენობის შესაკეთებლად; საჭიროთ სცნო სავალდებულო სასულიერო ორგანო, რომელიც საწმინთოებრივ-ზნეობრივ წერილებს გარდა უნდა აცნობდეს სამღვდელოებს თანამედროვე ეკლესიის ცხოვრების იდეალებს, ანგარიშს უწევდეს საწმინთოებისა და ეკლესიის მტრებს, და თავის დროსე ატყობინებდეს ადგილობრივ და უმაღლეს სასულიერო და სამოქალაქო მართებლობის განკარგულებებს. კრებამ სასურველად სცნო დაარსდეს საურთიერთო დამხმარებელი სასოციალურება და აღორძინდეს არსებული საწმინთოებრივ-განმანათლებელი წმ. გიორგის მძობა. — ეველა ეს იმის ნიშანია, რომ სამღვდელოება შეგნებულად ჰკიდებს ხელს თავის საქმეებს, რაც დიდ იმედს იძლევა მომავლისათვის.

ჩვეულებრივ დიდი კამათი გამოიწვია ჯამაგირების განაწილების საქმედ. ეს მეორე წელიწადია, რაც სამღვდელოებს მიენდო ეს საქმე. შარშანდელი დადგენილება ჯამაგირების განაწილების თაობაზე გაუქმებულ იქნა ადგილობრივ მთავრობისაგან, რა ბედი ეწევა წრევანდელ დადგენილებას არ ვიცით, მაგრამ იმედი გვაქვს, მართებლობაც შეიგნებს უკანასკნელად და ერთხელვე მინიჭებულ უფლებას სამღვდელოებისას არ შეეხება. მართალია

შეცდომები იქნება, მაგრამ სად არ არის ეს შეცდომები, ვინ დაიწყებს უცოდველობას და უცთომელობას. ეს საქმე ამაღინ ხანს, შარშანდელად, მართებლობის სელში იყო და, ვინ ჩამოთვლის, რამდენი უსამართლობა ხდებოდა? შორს რომ არ წავიდეთ, ვსთქვათ, რა საჭირო იყო, რომ შარშან ქუთაისის ორ ნამალადვე მტაცს ჯამაგირი არ დანიშნოდა წინააღმდეგ ას კომლიან სოფლის სამრევლოებისა? ქუთაისში სრულით საჭირო არ იყო ამ ორი ნამალადვე მტაცის გასწრა და თუ ვინმე დასაკმაყოფილებლად გაიხსნა, დიდა ცოდვა არ იქნებოდა, მეორე ან მესამე რიგში დანიშნოდა ჯამაგირი ამ ნაირად უსამართლოება ბევრი ხდება ეველგან და უამისობაც არ შეიძლება ჩვენ ბოროტებაში ძეოთ ქვეყანაზე, მაგრამ ჯამაგირების განაწილების ასალ წესს ის უპირატესობა აქვს ძველთან, რომ სამღვდელოება თვით ანაწილებს მას და პასუხის ძეგელიც თითონ გამოდის თავის წინაშე. ამან გარდა მან უფრო იცის, სად არის ნამდვილი გაჭირვება, რადგან ამ გაჭირვებას თვალთ ხედავს და თვით განიცდის. ამიტომ მართებლობაც დიდი პატივით უნდა ეპურობოდეს სამღვდელოების დადგენილებას და ხელუხლებლად უნდა სტოვებდეს მის განკარგულებას ამ შემთხვევაში. იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ წრევანდელი განაწილება მინც დარჩება უცვლელად, მით უფრო, რომ კრება ხელმძღვანელობდა მრევლის სიმცირით და სიღარიბით

დიდუბის ეკლესიის შესახებ.

ქართულ გაზეთებში დიდი მოთქმა-მოთქმაა ამ უამათ თბილისის დიდუბის ეკლესიის თაობაზე. საქმე იმაშია, რომ კაი ხანია ამ ეკლესიაში თითქოს თავის თავად და ძალდაუტანებლად შემოიღეს სლოვენური წირვა-ლოცვა ნაცვლად ქართულისა. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, ეკლესია მაინც ქართველების საკუთრებათ ითვლებოდა და სახელიც ქართული ეკლესია ერქვა. დღეს სახელის წართმევასაც უპირებენ და ისე უნდათ მოაწყონ საქმე, რომ ქართული წირვა-ლოცვის ხსენებაც არ იყოს შიგ, ე. ი. ქართული ეკლესია რუსებს გადასცენ. ანკეტაც მოუხდენიათ დიდუბის მცხოვრებთა შორის და უმეტესი ნაწილი რუსი ამოჩენილა; მაშასადამე, ეკლესიაც მათ ეკუთვნის და წირვა-ლოცვაც რუსულად უნდა სრულდებოდესო, ასევე იან ის ბატონები, ვისთვისაც ასეთი დასკვნა ხელსაყრელია.

არ შეგვიძლია საზოგადოების სამართლიანი საყვედურისაგან დავიფაროთ დიდუბის ქართველი მამები. ეკვი არ არის, რომ უმეტესი ბრალი ამ შემთხვევაში მათ ედება, მაგრამ არ შეგვიძლია ამასთანავე არ უსაყვედუროთ ქართველ საზოგადოებასაც, რომელიც ასეთ გულგრილობას იჩენს თავის სარწმუნოებრივ სიწმიდეთა მიმართ. განსაკუთრებით ცნობილია ამ მხრით ჩვენი ნასწავლი თაობა, ანუ ეგრეთ წოდებული ინტელიგენცია, რომელსაც კვალდაკვალ მისდევს ჩვენი მონასწავლო და მოსწავლე თაობაც. წელიწადი ისე გაივლის, რომ აღდგომასაც ვერ შეისწრებ მათ ეკლესიაში. არა თუ დიდუბის ეკლესია, არამედ ქვაშეთიც და სხვა მრავალი ქართული ეკლესიები ცარიელია აღდგომისა. ამიტომ გასაკვირველი არ არის, რომ ჩვენი სიწმიდეები ხელიდგან გვეცლება. დიდუბეში რომ ბევრია ქართველობა,

ეს ექვ გარეშეა, მაგრამ ისიც ფაქტია, რომ ამ ბევრისგან სულ უმცირესობა არ დაიარება ეკლესიაში. ქართველებს რაღაც ბაზრის მოედნებისაკენ უფრო ეხერხებათ კვირა-უქმე დღეს სიარული, მაშინ როდესაც სხვა ტომის ხალხი თავიანთ სალოცავებში მიეშურება. დარწმუნებული ვართ, დიდუბის მამები რუსულ წირვა-ლოცვის შემოღებას ვერ გაბედავდნენ, რომ ქართველ მლოცველების რიცხვი საგრძნობელი ყოფილიყო. მე თითონ ბევრჯერ გამიწვევია ჩემი თბილისელი ნაცნობი ქართველები დიდუბის ეკლესიისკენ კვირა-უქმე დღეს, მაგრამ ერთი შემთხვევაც არ მახსოვს დამთანხმებოდნენ და წამოსულიყვენ. ამდევლი ხომ არა ვართ ეკლესიაში წავიდეთო,“ აი მათი ჩვეულებრივი პასუხი. ამის შემდეგ რა გასაკვირვალა, რომ ღვთისმეტყველებს და ეკლესიაში იმ ენაზე სწიროს, რომლის მკოდნესა და გამგონეს თვალთ ხედავს?!

ყველაფერს ხელის მოკიდება და პატრონობა უნდა. უამისოთ არა თუ ეკლესიებს, თავებსაც დავკარგავთ. ეკლესიები რომ შევიწინააღმდეგოთ, საქირაა შიგ დავიარებოდეთ, მათ მსახერებს ვამხნეებდეთ ზნეობრივად და ხელს უწყობდეთ ქონებრივად და არა დავკინოდეთ, ვიცხავდეთ და კლერკალების სახელით ვნათლავდეთ, მხოლოდ იმიტომ რომ იგინი ეკლესიის მსახურნი არიან, სარწმუნოების წარმომადგენელნი არიან.

რა დამოკიდებულება სუფევს ჩვენ ეკლესიასა და ინტელიგენციას შორის, ეს ადვილი დასანახია თვით დიდუბის შესახებ დაწერილი სტატიებიდან. ყველა გაზეთები რაღაც ბოდიშით იწყებენ თავიანთ წერილებს, თითქო ეკლესია, როგორც სარწმუნოებრივი დაწესებულება ღირსი არ იყოს მათი სჯა-ბაასისა, თითქო ეს ისეთი საკითხი იყოს ჩვენ ცხოვრებაში, რომლის ანგარიშის გაწევა სავალდებულო არ არის პრესისთვის. გასაკვირვალა არ არის, რომ ორ უგულო ძიძას შუა ბაეში შიმშილით მოკვდეს...

ყოველ შემთხვევაში არავის ნება არა ექვს სხვის საკუთრებას დაეპატრონოს. ერთი

კაციც რომ ცხოვრობდეს ათას ოთახოვან სასახლეში, ნება არავის აქვს სასახლე დაიძისოს. სანამ ერთი ქართველი მაინც დაიარება თავის ეკლესიაში, მანამ უფლება არავის აქვს ეს ეკლესია სხვა ტომის ხალხს გადასცეს. დიდუბის შესახებ საქიროებაც არ მოითხოვს ამას, რადგან ახლო-მახლო რუსებს რამოდენიმე ეკლესია აქვთ, და თუ ეს არ კმარა შეუძლიანთ გაიშენონ ან ქართული წირვა-ლოცვით ისარგებლონ იმავე დიდუბის ეკლესიაში.

ხელი.

ჯვარზე.

ხალხი უკვე გამოსცდა ორპირი კარიბჭის თაღებს და გამოვიდა ქალაქ გარეთ. გარშემო მოკულია რაღაცა ნოტიო, მკრთალი ნისლით. მარცხნივ ამოღლებულა ქვიანი გორაკი, სადაც სდულს მუშაობა. მუშები საჩქაროთ სთხრიან დიდ ორმოებს და ამზადებენ ბურჯებს ავაზაკთა დასასჯელად. ესენი უკვე ნახევრად გახდილები დგანან; ჯალათებს მოუბამთ მათთვის თოკები, რომ ბურჯებს მიაკრან. ესენი იყვნენ: გამხდარი და შავგვრემანი ბარაბა და გაყვითლებული, თვალეზ-ჩავარდნილი დისმასი. პირველი გაბოროტებით ატრიალებს თავის ქორის მსგავს თვალებს, ჰკუმშავს მუშტებს და სცდილობს თოკის გაწყვეტას. მეორე, როგორც სჩანს, ილაჯ-გაწყვეტილია, და თმა-გაწეწილი წყნარათ დგას.

მოწაფეები გაჰყვენ ხალხს ქალაქის კედლის კოშკამდის, და შეშინებულებმა უკან დაიხიეს; დაიხიეს აგრეთვე იოანემ, იაკობმა და პეტრემ, მიუხედავად იმისა, რომ ამ უკანასკნელმა მტკიცედ გადასწყვიტა გამოეცხადებინა თავისი-თავი იესოს მოწაფეთ, თუნდაც ეს

თავისი სიცოცხლის ფასად დასჯდომოდა. მაგრამ აღარავინ აქცევდა ყურადღებას ამ უცნობ ადამიანთა ერთ-ბეწვა გროვას. მოწაფეებმა შენიშნეს იუდა, რომელიც, ქვებს ამოფარებული მისდევდა ბრბოს; მისი პირისახე დამახინჯებული იყო ტანჯვით და ისეთი განუსაზღვრელი სასოწარკვეთილებით, რომ მიუხედავად მოწაფეების გაბოროტებისა გამცემელზე, მისმა უბედურმა სახემ მოაღებო მათი რისხვა და გამოიწვია მათში მხოლოდ ზიზი.

სვიმონ კვირინელმა, როგორც იყო, მიიტანა ჯვარი გორაკის წვერზე და დასდო იგი მიწაზე; შემდეგ ერთი კიდევ შეხედა საბრალო პატიმარს, რომელიც მას უკან მისდევდა, იცნო მასში მქადაგებელი წინასწარმეტყველი, რომელსაც ის სთხოვდა საუკუნო ცხოვრებას. მას უცებ ნათლად წარმოუდგა, რომ თუ ხალხი მისი მოძღვრების თანახმად სცხოვრობდეს, ეს უსათუოდ მისცემდა მას დიდ შინაგან ნეტარებას.

— თუ თუ ასეთი მოძღვრებისთვის სჯიან ამ კაცს? — ჰფიქრობდა სვიმონი.

ასისთავმა უფლებრივ უბრძანა მას წასულიყო, და ორმა ჯალათმა მოამზადა იესო გასახდელათ. მან ერთი უცებ შეხედა ზეკას, შემდეგ ძირს დოუშვა თვალები და მშვიდობიანათ დანებდა გასახდელათ. დარაჯებმა სტაცეს მის ტანისამოსს ხელი, და ცილობა შეექნათ; რომ ვერაფრით მორიგდნენ, წილი ჰყრეს; მაგრამ აქაც, ვერ მორიგდნენ, სანამ არ მოვიდა მეძველე ვინმე შობალი და არ დაარწმუნა იგინი, რომ არა ღირს ჩხუბად ძველი ტანისამოსი ვილაცა უბედური დამნაშავესა; იგი დაგლეჯილია და ამოსვრილი სისხლში. მათ შერიგებისთვის ის ყიდულობს მხედრებისაგან ამ ტანისამოსს ოთხ გროშათ, რაც ადვილათ და მშვიდობიანათ, შეუძლიათ გაიყონ ურთიერთ-შორის. ტანისამოსი მიყადეს შობალს, რომელმაც მაშინვე დაიწყო ხალხში სიარული და ძახილი: „ვინ იყიდის ტანისამოსს წინასწარმეტყველისას, რომელიც ეხლავე უნდა აწამონ! ვედი ნახევარ ფასში — თორმეტ გროშად“...

მოიტანეს კალათით მთელი წყება გძელი რკინის ლურსმნებისა, რადგან გადასწყვიტეს

თოკით-კი არ მიეკრათ ნაზარეველი ჯვარზე, არამედ მიელურსმნათ, იმის გამო, რომ იმას როგორღაც ეთქვა, ჯვარიდან ჩამოვალა. როდესაც დაინახეს, რომ სისუსტის გამო თითქმის გული მისდიოდა, მას მისცეს სასმელად ნაღველში არეული ძმარი, მაგრამ მან უარი სთქვა ამბზე; და იმ წამს, როდესაც იგი ქანც გამოლევული უნდა წაქცეულიყო, ჯალათებმა ხელი სტაცეს და ჯვარზე დასდვეს.

ბრბომ უცებ უკან დაიხია, არ უნდოდა დაენახა ის, რაც ეხლა მოხდებოდა, და მიჩუმდა. მას ეს ყოველივე სხვანაირად ჰქონდა წარმოდგენილი. სიმშვიდე, რომლითაც ის უმკლავდება ტანჯვა-წამებას, და თვლებში შესტყერის მას წინ მდგომარე, სიკვდილს, ეს გამირული სიმშვიდე აწევბა, როგორც მთა, მათ უწყალო გულს. უცებ რაღაც უცნაური ხმა გაისმა! რა ამბავია? ააა! ეს ჩაქუჩის ცემაა რკინაზე!..

—რა ძიელ აშხაპუნებს სისხლი!.. — ჩურჩულებს ვიდაცა ხალხში. ორი ჩაქუჩით აქედევნენ ლურსმებს, და თითოეულ დაკვრაზე ირყევა ცა და დედამიწა. ხალხი გაყუჩდა; ხმაურობა უცებ შესწყდა ქალაქშიც; გაისმის მხოლოდ ჩაქუჩების რაკა-რუკი. უეცრათ ხალხში გაისმა გულსაკლავი კივილი და ვიდაცა უცნობი დედაკაცი მძიმედ დაეცა მიწაზე.

ხალხი სულ უკან იხვეს არავის უნდა დგომა წინ, პირველ წყებაში, მაგრამ ყველას მაინც კისრები წინ წაუწვდიათ, რომ დაინახონ ეს ამბავი. აი ჯვარი ხან ამალდდება, ხან დაეშვება. მძაფრად მკაფიოდ გაისმის ბრძანება ასისთავისა, და ჯვარი ხელმეორეთ მალდდება. აი ბრბოს თავზე გამოჩნდა თავი ჯვარისა, რომელზედაც მიკრულია თეთრი ფიცარი, შემდეგ გარდი-გარდმო მიკრული ხე, რომელზედაც დაკიდებული არის ადამიანის ორი მართლმადიდებელი, შემდეგ გამოჩნდა ტანჯულის თავი, რომელიც შეტის ტანჯვით იკრუნჩხება. თანდა-თან მთელი ჯვარი გატიტვლებული ადამიანის სხეულით იმართება ბაერში და ბოლოს ისეთის ძალით ეშვება ძი-ს, რომ სხეული უშვებს ყრუ კვნესას; სხეულის სიმძიმისაგან ნალურსმნი ქრილობანი ხელებზე და ფეხებზე

განივრად იგლიჯებიან, სისხლი თქრიალით ჩამოდის ფერმიხდილ სხეულზე. ჯვარზე და ალტობს მიწას. ჯვარცმულის მკერდიდგან ამოგჯა ხმა-მადილი ვე-დრება:

„მამაო ანატიე ამათ, რადგან არ იციან რასა შერებიან.“

ხალხში დაიწყო დრტვინვა, და ისინი, ვინც ვერ გაიგონეს ეს ძახილი, ჰკითხულობენ: — ის ლოცულობს თავის მტრებისთვის? როგორ? ის ლოცულობს მტრებისთვის?

—მაშ ის არ ყოფილა უბრალო კაცი!

—ის შენდობას აძლევს იმათ, ვინც დასციროდნენ, ცილი დასწამეს, სცემეს და ბოლოს ჯვარს აცვეს? სიკვდილის ეამს ის ფიქრობს მტრებზე და შენდობას აძლევს მათ? — მაშასადამე, მას მართალი უთქვამს, ის ნამდვილად ქრისტეა. შე ყოველთვის ვამბობდი, რომ ის ქრისტეა. წარსულ შაბათს მე ვიცანი იგი ქრისტედ, —ისმის ხალხში ასეთი ლაპარაკი.

მეძველე შობალმაც აუწია ფასი მესსიას ტანისამოსს და უკვე ოც ვერცხლად აფასებს.

—ეს თუ მესსია არის — ხრინწიანი ხმით ამბობს რაბინი, —მაშ თავისი თავი იხსნას, გლახა მესსიაა ის მესსია, რომელიც სხვასა შველის და თავისი შველა კი არ შეუძლიან... —

—მოძღვარო, —ყვირის ერთი ვინმე ფარისეველთაგანი, —თუ შენ გინდა აღაშენო დანგრეული ტაძარი, დადგა ამისი დრო. ჩამოდი ჯვარიდგან, და ჩვენ გორწმუნებთ.

იესომ მწუხარებით თვალი მიაპყრო მათ, და ორივენი ერთბაშად გაჩუმდნენ და მოაგონდათ სიტყვები წერილისა: „თქვენი ცოდვებისათვის უნდა მოკვდეს!“

როდესაც ყველა მოშორდა, და ჯალათები დაემზადნენ ავაზაკების ასამართავათ, ჯვართან ბარბაციით მივიდა ის დედაკაცი, რომელიც ამას წინათ გულშეწუხებული დაეცა. იოანეს მოჰყავს იგი; ეს ეხვევა ჯვარის საფეხურს, და სისხლი ჯვარცმულისა ეწვეთება მას. მისი მწუხარება ისე უსაზღვროთ დიდია, თითქოს შვიდი ხანჯალი ჰგმირავდეს მის გულს. იესო უცქერის მას და მიბნედილი ხმით ამბობს:

—იოანე, შენთვის ჩამობარებია დედა ჩემი!

დღეა ჩემო, აი იოანე იყოს ძე შენი!

—ეს მისი დედაა? გაისმის ხალხში. საწყალი დედაკაცი! ის ლამაზი ქაბუკი მისი ძმაა? საბრალონი, საბრალონი!

ბევრი თვალეზზე ხელს იფარებს. დედაკაცები ქვითინებენ. ყრუ ვენესა გაისმის ხალხში, სწორეთ იმ ხალხში რომელიც დაქანებით თხოულობდა მის სიკვდილს.

—ის დიდხანს აღარ იტანჯება! ამბობს ვილაც.

—პირიქით, მე-კი ვფიქრობ.. მე თვითვე ულ პასექზე ვესწრობი სასჯელებს, და ახლა..

—რა აწერია ფიცარს მისი თავის ზემოდან?

—ეს პილატემ დადვა საქირდავად. დაწერილია: „იესო ნაზარეტელი, მეფე ურიათა“.

—ესლა ის შუაშია, —შენიშნა ვილაცამ. ავაზაკების ჯვრები დგანან ერთი მარჯვნივ და ერთი მარცხნივ მისა. იმ ავაზაკს, რომელიც მარცხენა გვერდზეა, წაუწვდია კისერი და დამახინჯებული სახით დასცინის იესოს:

—მეზობელო, შენც მგონია ერთი, იმათგანი ხარ, რომელთაც სჯიან მხოლოდ იმისთვის, რომ ისინი მშიშრები იყვნენ. ჩამოდი ჯვარიდან, ეკვეთე მათ, და ეს უკეთურები გაგაღმერთებენ შენ.

იესომ არაფერი უპასუხა მას, და მოიბრუნა თავი იმ ავაზაკისკენ, რომელიც მარჯვნივ იყო. სიკვდილის შიშით შეპყრობილმა ავაზაკმა დაყუბულ ცხოვრებაზე სინანულით, შეხედა იმას, რომელსაც ყველანი გაბრუნებულნი უწოდებენ მესსია—ქრისტეს. მაგრამ როდესაც მისი თვალეზი შეხვდნენ იესოს თვალებს, ავაზაკის გულმა უცებ მოულოდნელი ნეტარებისაგან შეიფანცქალა. დისმასმა ქვითინი დაიწყო.

—უფალო, შენ ზეციდან მოხვედი! მომიგონე მე, როდესაც დაბრუნდები შენს საბუდოფელში.

—ყველა მონანულს მიტევება! დისმასო, შენ დღეს ჩემთან იქნები სამოთხეში!

—ის ზეციდან მოსულია! —გუგუნებს ხალხი. —ის ზეციდან მოსულია!

ერთი მხედართაგანი, მახვილს აგდებს ხელიდან, და ხმობს:

—ქეშმარიტად ეს ძე ღვთისა არის!

ეს ძე ღვთისა არის! ეს ძე ღვთისა არის! გაანთავისუფლეთ ეგ! ძე ღვთისა დამოკიდებულია ჯვარზე!

ეს ხმაურობა ყრუ ქუხილივით გაისმის ხალხში, რომელიც თითქოს უკვე გრძნობს თავის საშინელ შეცდომას, ისეთ საშინელს, რომელის მსგავსი არასოდეს არ მომხდარა ქვეყნიერებაზე. ის, რომელიც დამოკიდებულია ჯვარზე, —ძე ღვთისაა!

—ძე ღვთისაა! ძე ღვთისაა! —არ სცხრება ხმაურობა ხალხში. ძე ღვთისაა ჯვარზე!

—ტანისამოსი გასაყიდი ღვთის ძისა ას ვერცხლად, ტანისამოსი ღვთის ძისა, —იძახის მძევლე შობალი, რომელსაც ჯოხზე გაუკიდია იესოს ტანისამოსი და მალლა აფრიალებს; ამას მხოლოდ მარტო ეს აწუხებს, ამის დარდი აქვს, რადგანაც აქედან დიდ სარგებელს მოელოს.

—ას იქროთ ვაფასებ ღვთის ძის ტანისამოსს!

მაგრამ ხალხი, აღელვებული ასეთი უსვინდისო ვაჭრობით მაცხოვრის სიკვდილის დროს, უჯავრდება მას, და ის იმალება.

მღვდელ-მთავართაგან აღარავინ სჩანს, ყველანი წავიდნენ. დარჩა მხოლოდ ხრინწიანი რაბინი. ის ხმა-მალლა კითხულობს ლოცვას, თითქოს გზას ულოცავსო მომაკვდავს.

—ხმა გაიკმინდე, —უყვირის მას ვილაც, თქვენ არ დაღუპეთ განა ეგა?!

—ვინ ჩვენ? —ეკითხება რაბინი სახის უმანკო გამომეტყველებით.

—თქვენ, მწიგნობრებმა და ფარისევლებმა; თქვენა ხართ დამნაშავენი მის სიკვდილში და არა სხვა ვინმე!

—გონს მოდი, დარბაისლად უპასუხებს, რაბინი, დაფიქრდი, შეგიძლიან განა დაამტკიცო მრისხანე იეგოვას წინაშე ის სასტიკი ბრალდება, რომელსაც შენ სდებ ყოველივე პატივისცემის ღირს აღამიანებს! ეს ყველასათვის ცხადი უნდა იყოს, რომ ის დასაჯეს უცხოქვეყნელებმა, რომლებიც ყოველთვის შეადგენდნენ ჩვენი ხალხის დაღუპვის მიზეზს. ყველამ იცის, ვინ აცვა იგი ჯვარს ხალხის მოთ-

ხოვნილებით.

რაბინი მაინც საჩქაროდ უნდა დამალულიყო, რადგანაც თანდათან ხმამაღლა გაისმოდა ლაპარაკი:

— მღვდელ-მთავერების ბრალია ეს! ხალხი და მსაჯული იმათ გავლენის ქვეშ იყვნენ.

— ჩუმათ, ის ჯერ კიდევ ცოცხალია!

ყველამ თვალები ჯვარს მიაპყრო.

იესომ გადმოსწია თავი ხალხისაკენ, და მომაკვდავმა კვნესით წარმოსთქვა:

— მწყურია!

ასისთავმა უბძანა დაესვლებიან ღრუბელი ძმარში და ლერწმით მიეწოდებიან მომაკვდავისთვის.

ახალგაზდა, თმა-გიწეწილი, ქალი სდგას ქვაზე ნიდაყვ დაყრდნობილი და კვნესით ამბობს:

— მაცხოვარო! მაცხოვარო ჩემო! ცოდვები! ჩემი ცოდვები!

იესომ ერთი კიდევ გადახედა თავისიანებს, მსწრაფლ აიღო თავი და ხმა მაღლა შეჰღალადა ზეცას:

— მამაო ჩემო! მიიღე სული ჩემი! მამაო ჩემო, ნუ დამიტევე მე!

რამდენიმე წუთს ის გაუნძრევლად უცქერის ზეცას ფართოთ გაღებულ თვალებით. შემდეგ ამისი თავი ძირს იხრება და გულზე ეშვება.

იოანე ეცემა და თვალბზე ხელს იფარებს. აღესრულა!

შეე დაბნელდა, დედამიწა იძრა, კრეტსამელი ტაძრისა გაიპო ორად, საფლავები გაიხსნენ და მკვდრები აღდგნენ.. გამოვიდნენ სუღარაში გახვეულები და ეჩვენენ თვისიანთებს.

— დასასრულია ქვეყნისა!..

— დასაწყისია ქვეყნისა!..

— იესო ქრისტე!..

როგორც გაზაფხულს ნაზი ნიავეთ, ისეა გარემოცული შეგროვილი ხალხი ამ სახელით, ამ სახელით ბგერს მთელი იერუსალიმი, მთელი ურისტანი, და, როგორც ცეცხლის ნიაფქარი, იგი ანთია მთელი დედამიწის გარშემო...

ჯვართან, რომელზედაც დამოკიდებულია მკვდარი მოძღვარი, შეგროვდნენ მისი მახლობელი.

ბელნი. ისინი დღეს მეტია რიცხვით, მინამ გუშინ, და მათ შორის არიან ისეთებიც, რომლებიც წუხელ ჰყვიროდნენ: „ჯვარსაცვ, ჯვარსაცვ, ეგე!..“ მოწაფეები სდგანან გაჩუმებული. მარიაში, მისი დედა, სდგას იოანეს გვერდით ხოლო მის გვერდით— მაგდალინელი, ისინი არაჩვეულებრივ დამშვიდებულები არიან, ასე რომ თავს ეკითხებიან:

— როგორ შეიძლება ეს? ჩვენი იესო ხომ მოკვდა!

— ძმებო! — ეუბნება პეტრე, — მე ისეთი გრძნობითა ვარ შეპყრობილი, რომ თითქოს ის ცოცხალია.

— ის სცხოვრობს ჩვენში, და ჩვენ იმაში ამბობს იოანე.

ერთი ბართლომე არ არის დამშვიდებული. იგი ჰკითხავს იაკობს, ხომ არ გაუგონია მას აგრეთვე სიტყვები: „მამაო, არ დამიტევო მე!“

იაკობს აგონდება მისი სხვა სიტყვები და სხვა მოწაფე. ის მიდის იქით, რომ იპოვოს იუდა და უთხრას მას, რომ როდესაც მოძღვარი კვდებოდა, მან აპატია თავის მტრებს და ანდერძათ დასტოვა მცნება: „მონანულ ცოდვილებს შენდობა!...“

მღ. იოანე ლუკიანოვი.

ნ ა რ კ ვ ე ვ ი.

(ჟურნალ-გაზეთებიდან)

— ძმრის უფლება. საფრანგეთში მხოლოდ ამ მდგომარე წელში იქმნა გაუქმებული კანონი, რომლის ძალითაც ქმარს შეეძლო თავის ცოლი მოეკლა, თუ იგი შეისწრებდა მას in corpus delicti. (გაზ. Утро России № 58).

—საშუალო წრის ფრანციელის დახასიათება. საშუალო წრის ფრანციელი დღესაც ჩაფლულია თავის ჯიუტ სირვევებში. თავის ქუჩის (ან შესახვევის) გარდა მან არაფერი იცის და არც სურს იცოდეს. ხოლო თავის ქუჩით იგი უსაზღვროდ ამპარტავენებს; ამპარტავენებს და თავსაც ატყუებს. მისი აზრით ამ ქუჩაზე უაღრესი და უკეთესი არც შეიძლება იქნეს და არც უნდა იქნეს. ყოველივე ის, რაც მას გარშემო არტყია, რასაც იგი შეეჩვია,—არის მარტივი მთელი მსოფლიო კულტურისა, ხოლო თვით იგი კი—მისი მატარებელი. ამიტომ იგი თავისთავს არ აძლევს შრომას, გაიგოს რა კეთდება სხვაგან (Утро Ров. 58).

—გრაფ ტოლსტოის პირადმა შესაიდუმლემ სტუდ. ბულგაკოვმა განუცხადა სათანადო მთავრობას, რომ იგი უარს ყოფს სამხედრო სამსახურს და ამიტომ უარს ამბობს სამსახურზედაც. ბულგაკოვი დააპატიმრეს.

—პეტერბურგში ჩამოვიდა ანგლიკანელი ეპისკოპოსი. მისი ჩამოსვლის მიზანი, როგორც ამბობენ, ის არის, რომ გაეცნოს პროტესტანტ ეკლესიების მდგომარეობას და საქიროებას რუსეთში.

—ამ დღეებში ლონდონში გადაიხადეს ბაბლიის 300 წლის იუბილე, რომელზედაც პრემიერ მინისტრმა ასკვიტმა სიტყვა წარმოთქვა და წინადადება შეიტანა, ამ შესანიშნავ დღის აღსანიშნავათ დაიდვას ხელშეკრულება ინგლისსა და ამერიკას შორის, რომელმაც (ხელშეკრულებამ) უზრუნველ უნდა ჰყოს მშვიდობიანობა ამ ორ ძმა ხალხთა შორის.

(Утро)

—ამ ეამად დუმაში ირჩევა კანონ-პროექტი შესახებ ქალისა და შვილის თანასწორობის მამულის შემკვიდრებაში.

(Утро)

—ათინიდან „რეის“ ტელეგრაფით ატყობინებენ: 18 მარტს შეუდგა ლექციების კითხვას უნივერსიტეტში ქ-ნი პანაგიოტასუ, პირველი ქალი, რომელმაც პრივატდოცენტის წოდება მიიღო. მან განაცხადა გადაშდებ ავანტურების კურსი.

პანაგიოტასუს სტუდენტები მტრულად დაუხვდნენ. ბევრი უვიროდა: „მიბძანდით სარეცხ ოთახში, მიბძანდით საბავშო ოთახში“. სტუდენტების ერთი ნაწილი გამოესარჩლა ქ-ნ პანაგიოტასუს. შეიქნა ჯოჯობის ტრიალი და ქვების ბრიალი. ზოგიერთ ქალებს, რომლებიც ლექციის მოსასმენად მოსულიყვნენ, გული წაუვიდათ. მინისტრ პრეზიდენტი და მინისტრი იუსტიციისა მოხვდნენ ამ ცეცხლში. ბოლოს სკანდალისტები გააძევეს.

პანაგიოტასუმ სრული მხნეობა შეინახა. დანარჩენმა მსმენელებმა და მინისტრ პრეზიდენტმა პანაგიოტასუს თანაგრძნობა განუცხადეს და წარმატება უსურვეს.

—გაზ. „უტრო როსსიი“ დიდუბის ეკლესიის საკითხს ეხება და ამბობს:

კავკასიის სასულიერო წოდების უმაღლესს წარმომადგენელთა გამარჯვებული პოლიტიკა არ სუსტდება; პირიქით, საქართველოს ეგზარხოსის ინოკენტის მოქმედებით უფრო მეტად იზრდება.

შარშან მან დიდუბის ეკლესიაში, რომელიც საქართველოს უძველეს სალოცავს წარმოადგენს, მთავრად თავისი ნათესავი დანიშნა. ეს მთავარი წინაღ ტამბოვის გუბერნიაში მსახურებდა. მან ქართული ენა არ იცოდა და მისი შესწავლა არც შეეძლო.

ამან ქართველებსა და ტამბოველ მთავრის შორის უთანხმოება ჩამოაგდო. მაგრამ მთავარმა ყურიც არ გაიბერტყა.

მან სინოდს მიჰმართა და თხოულობდა, რომ ეკლესია რუსებისათვის გადაეცათ. ამ გარემოებამ მთავრის წინააღმდეგ ქართველები უფრო გაამწარა.

ამისთანა შემთხვევები ბევრიაო, —დასძენს გაზეთი.

პატარა ტრაგედია.

გაზაფხულის ერთ მშვენიერ დილას ცქრი-
 ალა ლიმონის ფერ ტურფა პეპელას გამო-
 ელვია იგი შეინძრა, ნამისაგან დასველებული
 ტანი მზეს მიაშვირა, გათბა, მერე ფრთა-ფრთას
 შემოჰკრა და ლაყვარდში გაინაწარდა; შემდეგ
 მობრუნდა და ნაცნობ ველისაკენ გაეშურა.
 მას უყვარდა აფერადებულ ველზე ყვავილიდ-
 გან ყვავილზე ფრიალი. როცა პეპელა ნაცნობ
 ველს ესტუმრა, უეცრად ხის ძირას ტურფად
 გადაშლილ ვარდს მოჰკრა თვალი. პეპელამ
 პირ-მზეს ემხიანათ აუქროლ-ჩამოუქროლა,
 შემდეგ ნაზად დაეშვა და ვარდის ბაგეებზე
 აბრეშუმის ფეხებით ცოცვა დაიწყო. თურმე
 ვარდის ფურცლებში ბზიკი მიმალულიყო, ვარ-
 დის ნექტარით გულს იტკობდა და მის მტვერ-
 ში ითხუპნებოდა. ბზიკმა პეპელა რომ დანა-
 ხა, შეკრთა, თავი მოიქცია და თავის შხამიანი
 ისარი შიგ გულში სტყორცნა; შემდეგ ვარდს
 მოშორდა და გაჯავრებული შინისკენ გაფრინ-
 და; სასიკვდილოთ დაქრილი პეპელა კი ჰაერ-
 ში გასროლილ ქაღალდისფერ მიწაზე ფართა-
 ლით დაეცა და ფართხალი დაიწყო.

ანახლათ მწვანეთ გამოწყობილი კალია
 გამოჩნდა.

— ეგ რა დაგმართნია, ძმობილო? ჰკითხა
 კალიამ მომავლად პეპელას.

— ტურფა ვარდს სააშკიოდ ვეწვიე და
 მის გულში მიმალულმა ბზიკმა კი სასიკვდი-
 ლოთ დამქრაო, მიუგო გულნატყენათ პეპელამ.

— ყველა ლამაზი ვარდის გული სოცარი
 გამოცანაა; მის მარჯნის ბაგეებზე ცოცვის
 ნაცვლად რომ მის გულში ჩაგეხედა, ეს არ
 დაგემართებოდაო, მიუგო მწვანით მოსილმა
 კალიამ და მოშორდა პეპელას. პეპელამ უკა-
 ნასკნელი ლონე მოკრიბა, ერთხელ კიდევ შე-
 ფრიალდა, მაგრამ კრილობისაგან ლონე მიხდი-
 ლი ძირს დაეცა და სული განუტევა.

ჯაჯუ.

ფშავ-ხევსურეთის სალოცავები

ცოცა რამ მათ და მათი მლოცავების შესახებ.

(გაგრძელება *)

თამარის სამლოცველოს ასე სამ დღიურამ-
 დე მიწა აქვს, რომელიც ცალმხრივ ყოფილ
 არის შემორტყმული, და ცალმხრივ კლდეა, შიგ,
 ამავე კალაქში მოხანს ძველთაგანი შენობები, —
 სახლები ქვით აგებული, რეცხლით დამწვარ-დაბუ-
 გული მტრისაგან; და ძველივე მშენიერი ოთხ
 სვეტზედ აშენებული სამრეკლო. სამრეკლოს
 თავზე ადგია ერთიანი სპილენძით დასურული
 გუმბათი, და სპილენძისვე მშენიერი მოზდილი
 ჟვარი. ამ დიდძალ ნანგრევებში არ გაიჩნევა
 ეგვიპტისა, და ნაეკლეისადაც კი უნდა იყოს სადმე,
 მაგრამ ვერსად ვერ შევნიშნე, თუმცა კი უკვე-
 ლათ ეგვიპტისა უნდა ყოფილიყო რაღაც,
 თორემ მართლ სამრეკლოს რათ ააშენებდნენ.
 სამრეკლოში ჰქვიდა თურთმეტ ფუთიანი სახ-
 ლი დროის ლამაზი ხმინა ზარი. საკვირველი ეს
 არის, რითი მოიტანეს ეს ზარი, რადგან აქეთ
 მართლ ცალბილიკა, ცხენით მისასვლელი გზებია
 და ამ თურთმეტ ფუთიან ზარს კი ცხენი ვერ მი-
 ტანდა. ამასთანვე აქვე არის საძი, მაგარი ქვის
 სახლი ქვა-სიბით დასურული. ეს სახლები
 მოგვე დროში ხალხს აუშენებია სამლოცველოს
 პატივსაცემლათ. აქვე არის დარგული მრავალი იფ-
 ნის სკები, და დაკავებულ კალსაკით სალსისაგან
 საჭარბების, ე. ი. მლოცავის დასაბინავებელი ალა-
 გები. ზაფხულში სწორეთ რომ, მშენიერი სუ-
 რათი ესატება კაცს აქ; იქით-აქეთ შედიდური
 მთები დაჭეულებენ, თითქოს დიდებულა თამარის
 სამლოცველოს მფარველობას უწიკნო. სსკა და
 სსკა სუნელთაგან მობიბინე უკავილთ ხო თქმა აღარ
 უნდა. ამ აღაგს, ნასეკარ ვერსიკე მოშორებით

*) იხ. „შინ. საქ.“ № 8.

აქვს, კარგი ცივი წყარო; ეტყობა, რომ ეს წყაროდ ძველს დროში კარგათ გაკეთებული ჰქონიათ და აქვე უფროა გამოყენებული. სავიარგულო ეს არის, ამისთანა სამლოცველო ადგილებზე საზოგადოებრივად ხალხს ერთი და იგივე რწმენა აქვსთ ძველ-რომაში გამოხატული. არ შეიძლება, რომ ამ გალავანს შიგნით შემოვიდეს კინძე, მეტადვე დადასტოვან და ან გაიტანოს რამე, ბოლოდღე რაღაცა დაუგლო შიგნითგან ფშავ-სევესურს, აიღებს და იქვე, შიგნითვე გადმოისვრის: ეშინიან რომ ხატმა მიზეზი არ დაუყენოს, და ან არ დასაჯოს. სამწუხაროდ, ფშავ-სევესურები, როგორც სხვაგან ქართლ-კახეთში, და კიდევ უფრო ერთგულათნად მისდევნენ მკობხაგების რწმენა დარბეხას და უარის უთქმელად სისრულეში მოჭყავთ მკობხაგის ნარჩევს. ზირტუცივი რომ მოუგვადეთ, ან ნადირმა იმსხვერპლს, მამიკე მკობხაგს: უნდა მიაშურონ და გაიძეკონ მკობხაგებიც, რასაკვირველია, ხატის მიზეზს მიაწერენ. კარგი ან სხვა თუ ან იარაღით დაიჭრას, ან დაკარგოს რამე, ან ავით არის, უთუოდ მკობხაგის რწმენით ხატის მიზეზი არა და დადს ჭიხუნას ჭიხუნავს ფშავ-სევესური ხატის სამისურსე. ხევის ბურებიც მკობხაგის სიტყვებს ეგვიან უგვიან. და მზათ არაან ხალხის უმეცრებით იხარებდნენ; და კიდევ ამისათვის ცდილობს ყველა გამოიქვანოს კარგი, რომ ხევის ბურად ჩაიჭედოს სადმე სამლოცველოში და შეუგნებელი ხალხის ტყინი წიკოს.

ლაშარის უკრის სამლოცველოს კი ნამდვილათ ეტყობა, როდისმე აქ ბურებს უცხოვრნით, მაგრამ, დიდხანს კი არა. აქ მონასრ ეკლესია, და ტრანკევი კი ჩაჭრულია, საიდანაც ამოვიდეთ ადგილს ხანგრძლივი მუხის ფიცარი, რომელზედაც არის დასატული ერთი რომელიმე მხარებულთაგანი, რასაც ფიცარზე დასატული სახე ამტკიცებს. ეკლესიის დაზარალებულია, კედელს ერთი ადღის სიმაღლე კიდევ შეჩინია. ეკლესიის აღმოსავლეთის მხრივ არის ერთი აკლდამა. აკლდამაში ყრია ბურები ძველები; ჩრდილოეთით კი სამრელოა, ეხერ ოთხ სვეტზე დასაყრებულად, და შიგან ჭიხუნა ძველი ზარები. ამ სამრელოს ქვეშ არის ოთხი დიდი ჭურბი (ჭიხუნები), თითოში ხავა ესე თხუთმეტი გახურის ჩათვი (ესენიც სავიარგულოა რათი და რა-

გორ მოიტანეს.) ჩრდილოეთისკენ ერთი სასახლარია ხაშლილი, ზევიდან კარბიტის მავიერ სიმა ქვა ჭიხუნებია. ამის ხალხი და ხევის ბურები, საბერო სახლს უწოდებენ. აქა ყრია მრავალი სხვადასხვა და წერილი ზარები, ზოგი მთელი ზოგი გატეხილი, სულ ხალხისგან შესწორი. რასაკვირველია სხვაზე მეტი აქ დიდი შესწორი შედის მლოცვეთაგან, მაგრამ სულ ხევის ბურდევანობების ხელში მიდის და სხვამ არავინ იცის და არც კინძე კითხულობს, სად ან ვის ახმარებენ ამ სიმაღლეს. უმჯობესი კი იყო, რომ აქ ეკლესიას იყოს და კარგი და პატრონი ჭიხუნდეს, მაგრამ სად და კინ არის ყურის მიმდებელი, და ან ხევის ბურ-დევანობა-ზე-მკობხაგები ვის გაუშვებენ?

როგორც ესთქვით თამარის სამლოცველოს, მშენებელი შემეული მდებარეობა აქვს; აქ მოდის მეტით კარგი კარტოთულია, ქერა, სველა შურა, გაზაფხულის დიგა და ყველა ნაირი ბოსტნის ნაყოფი მწვანდებულა. რომ ოდისმე აქ მონასტერი ტაკედეს; ეს დიდათ სასარგებლო იქნება ხევის შეუგნებელი ხალხისთვის, რომელნიც დადს საკლავ-შესწორავს ღუშავერ უმნიშვნელოთ. მომავალში ახალთაობა მანც შეიგნებს რასმე და ბრძით მანც აღარ დაუწყებენ ტყუას მკობხაგ ხევის ბურ-დევანობების ბატონობას, და ცოტ-ცოტობით მიხედობან ტყუასობის ხატის და ღვთის მისხურებას.

როგორც ზევითაც ესთქვა, მღვდელ-მონაზონი ილარიონი, ძაიელ სცდილობს ამ სიქმეს, რომ აქ ეკლესიას ააშენოს და ნამდვილი ღვთის მისხურება სრულდებოდეს. შიგნით თუ რვა წელია შტატადან გამოსულია და, თავის მოხუცებულობის არ მიმხედველი, ამ სიქმეს ალექს თავის უკანასკნელ ძალ-ღონეს, და სცდილობს როგორმე აქ ეკლესიას ააშენოს.

ამა ილარიონის რამდენჯერმე გაუჭურდეს ბინა და რამდენიმეჯერ ეხსუნებენ, რომ ხევის თამარ შეყვას აქ საუდარი არა სურსო, წადი და მოშორდი ამ ალავსო; მაგრამ სადაც ბორბობა, იქ კეთილი თესლიც არსებობს. ღვთის ძალით, ზოგაერთი კეთილი ბიძების იმედით, დღემდე ამა ილარიონი აქვე მოღვაწეობს და ცდილობს როგორმე სიქმე სისრულეში მოიყვან-

ნოს. სხვათაძორის, როგორც სიტყვით ისევე საქმით ჰპირდებიან შემწეობას: მღვდელი მამა იაკობ ჟანელიძე, და გლეხი პავლე ახალაური (გოგოლაური), რომელსაც ფშკში ორწელში აქვს სასმელის და წვრილღის დუქანი. როგორც ამბობენ, პავლე ბაღაური, ფრად სიძედო, შეძლებული და მოწმუნე კაციაო. აი დღეს ამათს და ამასთანავე ზოგი სხვა კეთილი პირების იმედით და შემწეობით გული არ გაიტყუა მამა ილარიონმა და დღეს-დღეობით, იმედ მიცემული მოღვაწეობს, და იმედი აქვს ღვთისა ძლავით, თუ თვითონ არა, სხვები მანც მოესწრობიან იმას, რომ თამარ მეფის სამღვდელთა გორაზედ წესიერი ღვთაწინა სრულდებოდეს და ამოდენა მისმა ცდამ და შრომამ უნაყოფოთ არ ჩააროს. იმედას აგრეთვე, რომ ჩვენი სასულიერო მთავრობაც კეთილ ინებებს, და თანაგრძნობას გაუწევს მამა ილარიონს ამ კეთილ განზრახვაში... საზოგადოთ ფშკელ-ხევისურნი ხევისბერების დაწვევას უფრო იჯერებენ და სწამთ, ვიდრე სხვა ჩამგონებულისას. ხევისბერებსა და აჭარ ხალხს, განუწევდები კავშირი აქვსთ ერთ-ერთმანეთ შორის. მკითხვეს და ხევის ბერებს, რასაკვირველია, გუდი გუდს აქვთ გადაბმული. რაღა რამე ხატის შესახებ საქმე აქვსთ ხოლმე ხალხსა, რასაკვირველია ხატს უნდა დაკეთებენ მკითხვეის პირით, და როგორც ხატს უბძანებთ მკითხვეის პირით, ასე უნდა მოიქცნენ. აქ, რასაკვირველია, მკითხვეი გამოცდილია, და რაც თავისთვის, ხევისბერებისთვის და დეკანოზებისთვისაც სასარგებლოა ხატსაც იმას ამბახებინებს, რასაც, შეუგნებელი ხალხიც, უოედის უარის უთქმელად ასრულებს.

მღვდელი ნესტორ ბაკურაძე.

(შედეგი იქნება)

კვირიდან-კვირამდე.

→ ქუთაისში 25 მარტიდგან გამოვიდა ახალი ქართული ყოველ-ღლიური გაზეთი „კოლხიდა.“

→ როგორც გავიგეთ, ამ ნააღვრედი ყელ სამღვდელო გურია-სამეგრელოს ეპისკოპოსი ლეონიდე თავის ეპარქიის ერთ საინტერესო კუთხეს—აჭარას—დააჟვალღიერებს. ყელ სამღვდელოს თან ეხლება მისიონერი მღვდელ-მონაზონი გაბრიელი.

→ იმერეთის სამღვდელოების კრებამ 4000 მან. გადასდო ქუთაისის სასულიერო სასწავლებლის შესაკეთებლად. აქედან 1820 მ. სამღვდელოებას გამოერიცხება ჯამაგირიდგან, 1373 მანეთს სანთლის დუქანი შეიტანს და 807 მანეთს ეკლესიები. თუ სოფლის სამღვდელოების დაქვეითებულ მატერიალურ მდგომარეობას მივიღებთ მხედველობაში, ეს დიდი სხვერპლია მისი მხრით. შეკეთების წარმოება ოჯახურად წესით მიენდო ცალკე კომისიას, რომელშიდაც არჩეულ იქმნა მღვდელნი იასონ კაპანაძე და გიორგი მუსერიძე და მასწავლებელი ან. გიორგაძე.

→ როგორც გავიგეთ, გორის ქორეპისკოპოსის თანამდებობა ისპობა. დღეს პირველ საქორეპისკოპოსოთ ალავერდია აღიარებული, ხოლო მეორეთ ბაქო.

→ სამღვდელოების 852 კრებამ გაზ. „შინაური საქმეები“ ერთი წლით სავალდებულოთ გაიხდა.

→ იმერეთის სამღვდელოების სამარხი კასსა მოქმედებას პირველი მაისიდგან დიწყებს.

→ როგორც სარწმუნოთ გავიგეთ, მოწამეთა მონასტრის არხიმანდრიტმა პატრივკემლომა მ. ნესტორმა (ყუბანეიშვილმა) რამდენიმე ათასი ცალი სარწმუნოებრივ-ზნეობრივი წიგნაკი გაგზავნა იმერეთის, გურია სამეგრელოს

და ქართლ-კახეთის საეკლესიო სკოლების სა-
ეპარქიო საბჭოებში სკოლებში მუქთად და-
სარიგებლათ.

ქართული ლექსიკონის შემუშავების შესახებ.

ამას წინეთ „სახალხო გაზეთში“ იყო გა-
მოთქმული ის აზრი, რომ სასურველია ახალი
ლექსიკონი გამოიცეს უფრო ვრცელად, და რომ
ამისათვის საჭიროა შეიკრიბოს ყოველგან ახალ-
ახალი სიტყვებიო. ლექსიკონის მნაშვნელობა-
ზედ საზოგადოთ აქ არას ვიტყვი, მხოლოდ
იმას მოგახსენებთ, რომ ქართული ლექსიკონის
გამდიდრება—შემუშავება ახალ-ახალი სიტყვე-
ბით, რომელსაც დღესაც ხმარობს ხალხი და
რომლებიც დღევანდელმა ლიტერატურამ არ
იცის, ძლიერ საჭიროა. ჩვენი ლინგვისტიკა
ხომ ძლიერ ღარიბია და ეს ერთის შხრით ჩვენი
ლექსიკონის სიღარიბითაც აიხსნება. ფილოლო-
გიური ნაშრომი ძლიერ ნაკლებათა გვაქვს და
ამიტომაც არის, რომ ქართველობისაგან განა-
თიშეს გვართომობით ერთი სვანები, მეგრელები,
იგნილოები და სხვები. ნამდვილად-კი ესენი ერთი
და იმავე ტომის ხალხია, ერთსა და იმავე ენა-
ზედ საუბრობენ, თუმცა-ღა დროთა ვითარე-
ბის გამო მათი სასაუბრო ენა ერთი მეორეს
დამორბეობა. ქართული ენა მდიდარია და ჩვე-
ნი ლექსიკონი-კი ღარიბია სიტყვებით; რაც
ისევ ჩვენი ბრალია. თამამად ვიტყვი, რომ კერ-
ძოთ სვანური ენა უშრეტე საღაროა ძველე-
ბური ქართულის ენისა და საზოგადოთ ხალ-
ხური პოეზია და სასაუბრო ენა სავსეა მარგა-

ლიტი სიტყვებით. უმეტესს ვიტყვი: სვანური
ენის საშვალებით ძლიერ გადავიღდებო ვანური
ლურსმული წარწერების წაკითხვა.

დღეს სვანი გეტყვის: „მუქათ სიკეთ
მაყრ“ (მუქათად სიკეთე მიყავ (რა)); „იორი-
ოდეთ ყურბევილ მულავე“ (ორიოდე ყურბე-
ლი*) მოვილე (მაქვს). „ორღავ მაარე**“ ხი,
გვალ ქორხანქა“ (ორღავი (ორგული) კაცი
ხარ; გვალე (გადი) ქორითგან (სახლიდგან).

ბევრი მარგალიტი სიტყვებია კიდევ და-
ცული ხალხში, ჩვენ-კი არ ვიცით. მაგალი-
თისთვის ავიღოთ რამდენიმე სიტყვა, რომლე-
ბიც დღეს ხმარებაშია ხალხში (სვანეთ ლე-
ჩხუმში) და ქართულს ლექსიკონში-კი მათ მე-
ვერ შევხვდი, აწინდელს ლიტერატურაშიაც
ვერ ნახავთ. სიტყვა „ЭКОНОМЪ,“ ЭКОНОМНО,
ЭКОНОМИТЬ“ ჩუბინაშვილის ლექსიკონში არის
ქართულად ნაწვენები: ვზოგავ, დაზოგვით, და-
მზოგავი, როდესაც ხალხში ამის ნამდვი-
ლი გამომხატვა სიტყვაა—ვმომქირნეობ, მო-
მქირნედ, მომქირნე. რატომ არ შეიძლება,
რომ ეკონომის მომქირნე უწოდოთ ჩვენებურათ?
სიტყვა „прямо“ ჩუბინაშვილის ნათარგმნი აქვს:
სწორედ, გასწვრივ, პირისპირ, დამართებით,
პირში; ხალხში ამის გამომხატველი სიტყვაა
კიდევ „ჯიქურ“. სიტყვა „ყროჯай“ ქართუ-
ლად ჩუბინაშვილს აღნიშნული აქვს მოსავალად
მაშინ, როდესაც ხალხში ამის ღრმა გამომხა-
ტველი სიტყვაა კიდევ „მოღავი“. სიტყვის მი-
სუსტებული—გამომხატველი სიტყვაა კიდევ
„მიღნავებული.“ სვანურად „ღანავ“ ნიშნავს
ორსულს (დედა-კაცს). მანდილს, თავსაფარს აქ
ეძახიან „ფეშტემალსა“. ტუჩის, დინგის გა-
მომხატველი სიტყვაა კიდევ „ტუტური.“ ორ-
გულს სვანეთში და ლეჩხუმში „ორღავს“ ეძა-
ხიან. კაცს რომ ვერაფრით დააჯერებ, ამა-
ზედ აქ იტყვიან: „არ შეიკაკლაო.“ მეზობლუ-
რად რაიმე ნივთის ნათხოვრობას ეძახიან: „სა-
ციქეობა, საციქვი.“ ჩანჩქერს სვანურადა ჰქვიან

*) იხ. სახარებაში.
**) რომაელთა ბატონობის ნაშთი.

„მაჩხაუ“ (მჩქეფი, მჩქეფარე). რველად გამოცხვარს მოდილო ჰურს ეძახიან სვანეთში „ყურბევილს“ საყინულეს აქეთ ეძახიან „ოლოს“ რათ არ შეიძლება, რომ საყინულეს მაგიერ სიტყვა „ოლო“ ვიხმაროთ? ჩემი ფიქრით სიტყვა საყინულე ნიშნავს ჭურჭელს, სადაც ყინული მზადდება, ან ინახება. სვანურად Народное собрание-ს გამომხატველი სიტყვაა „სვიმრა“ (როგორც რუსული „все“); სვანურად ბინძურს ეძახიან „წიდაარ“ (სახარების „წილოვანი“). კიდევ ბევრი მაგალითების მოყვანა შეიძლებოდა, მაგრამ აქ ესეც კმარა. ჩვენ კიდევ იმას ვიტყვი, რომ საჭიროა ჩვენი ლექსიკონის შევსება ახალაზნაურ სიტყვებით და რომ ამ შემთხვევაში კერძოდ სვანური ენა დიდ დახმარებას გავვიწვევს.

სასურველია ამიტომ სოფლის მღვდლებმა და მასწავლებლებმა იკოსონ სიტყვების შეკრება და გაზეთში გამოქვეყნება, ან წერა-კითხვის საზოგადოებისადმი მიწოდება, რომელმაც ამ შევსება მეთაურობას უნდა გასწიოს. თითო მღვდელმა და მასწავლებელმა რომ ორი სამი სიტყვა შესძინოს ლექსიკონს, ამით ბევრი რამ გაკეთდება. ესეც რომ არ იყოს, ვალდებული ვართ სამშობლოს, რომელმაც გამოგზარდა, მუქაფად ვერგოთ რითმე.

ბლალ. მღვდელი ი. მარგიანი

დ. ცაგერი.
14 მარტი 1911 წ.

სია იმ სამრევლოებისა, რომელთაც წრეულს დაენიშნა დამატებითი ჯამაგირი.

სახელწოდება ეკლესიათა.	რაოდენობა დამატებითი ჯამაგირისა.
1) ხორითის წმიდა გიორგის	163 მ. 60 კ.
2) ზოგნის წმ. გიორგის	138 —
3) ტოლის მაცხოვრის	264 „ 60 „
4) ნოდის წმ. გიორგის	640 „ 10 „
5) სხვაის წმ. გიორგის	264 „ 60 „
6) უსახელოს წმ. გიორგის	235 „ 20 „
7) კაჩეთის მთავარ ანგელოზის	239 „ 12 „
8) ფარახეთის მთავარ ანგელოზის	268 „ 52 „
9) მიქარწმინდის მთავარ ანგელოზის	286 „ 16 „
10) ზედაბავრის ნათლის-მცემლის	266 „ 56 „
11) ცახის მაცხოვრის	268 „ 58 „
12) აგარის წმ. გიორგის	264 „ 60 „
13) ბუგუელის დვთის-მშობლის	286 „ 16 „
14) ხევის სამების	286 „ 16 „
15) ხვანჭკარის წმ. გიორგის	284 „ 20 „
16) ორბელის მთავარ ანგელოზის	266 „ 67 „
17) პიპილეთის წმ. გიორგის	143 „ 30 „
18) წვეის წმ. გიორგის	152 „ 90 „
19) წვეის წმ. გიორგის მეორე შტატს	133 „ 30 „
20) ღირ-ჯიხაიშის მედავითნეს	75 „ 50 „

იმერეთის ეპარქიაში უმაჯამაგირო სამრევლოები დარჩა კიდევ 156, ამთგან 43 პირველი რიგისა, ე. ი. ისეთები, რომელთაც სხვებზე აღრე უნდა დაენიშნოს ჯამაგირი, ხოლო დანარჩენნი 113 მეორე რიგისა.

ახალი სოფელი

(თიანეთის მაზრა).

წასრული თვის თებერვლის 13 ახალ სოფელში მცხოვრებთ გლეხებს ჰქონდათ სოფლის ყრილობა, საცა მოედლოდენ თიანეთის მაზრის უფროს ბ. განსკის, მომრიგებელ შუამავალს თ. დ. შაეკვაძეს და ბოქაულს ბ. მაშაძეს.

მიზეზი სოფლის ყრილობისა ის იყო, რომა, ყრილობას უნდა მოესმინა უფროსების წინადადება ამ სოფელში ერთ კლასიანი სამინისტრო შკოლის გახსნის შესახებ. ხალხს წინათვე გაგებული ჰქონდათ შკოლის გახსნის შესახებ, და სხარულით მოელოდნენ უფროსების მოსვლას. ამ დღეს დღევ მშვენიერი გამოვიდა, თითქმის მთელ ზამთარში არც კი ყოფილა როდისმე ამისთანა დღე. სწორეთ შუადღე იქნებოდა, რომა უფროსები დაბრებისამებრ მოადგნენ ეტლით სოფლის ყრილობას. ყრილობაზე იყვნენ რამოდენიმე საპატიო პირნიც მოსულნი. ჩვეულებრივი სალამის შემდეგ, უფროსებმა რიგ რიგით წყნარათ და დალაგებით აუხსნეს ხალხს შკოლის, და სწავლა განათლების მნიშვნელობა, და რომ უსწავლელი კაცი ყოველთვის დაზარულ-დაქვეითებულია, და აი რომ დღეის შემდეგ თქვენი შვილები მაინც თქვენსავით უსწავლელნი არ დარჩნენ. მიტომ შკოლა უნდა გაგხსნათ; ვიშუამდგომლებთ და პირობასაც გაძღვეთ, რომა ასს თუმანს (1000 მ.) ხაზინა მოგცემთ შკოლის შენობისთვის ასაგებათ, და ხეტყესაც სახელმწიფო ტყიდან მოგცემენ, მარტო მოზიდვა იქნება თქვენით მასწავლებელსაც სახელმწიფოთ მოგცემენ, მხოლოდ შეშა და სტოროგი იქნება თქვენით, დასძინეს უფროსებმა. ასე, უფროსები რომ ამ ტკბილ მეგობრულ ბაასში იყვნენ ხალხთან, თურმე ნუ ბძანებთ, საუბედუროთ ისეთნი ბოროტნი შავნელნი პირნი, რომელთაც დაწვა და ქურდობა ხელობათ აუღიათ და ძვალრბილში გასჯდომიათ, ისინი ყრილობაში დაძვრებოდნენ და საწყალ ხალხს მუქარას აძლევდნენ: „თანხმა არ გახდეთ შკოლის გახსნაზედ, არ მოაწეროთ განაჩენს ხელი, თორემ ვაი თქვენს დღეს, გადაგწვამთო.“

მართლაც და წარმოიდგინეთ, ის ხალხი რომელიც გუშინ და გუშინწინ თავიანთ მღვდელს ეხვეწებოდნენ, გვიშველე რამე, დაგვეხმარე რომ ჩვენი სოფელიც შკოლის დირსი გახდესო, დღეს თავიანთ კრებაზედ მოსულ გულ შემატყუარს უფროსებს ცივს უარს ეუბნებიან: „შენი ქირიმე არ გვინდა შკოლაო!“

უფროსები სახტათ გაკვირებულნი დარჩნენ და კიდევ დალაგებით ეუბნებიან ხალხს: „რეტომ, ძმებო, ჩვენ მაზრაში თითქმის ყველა სოფლებშია შკოლა და თქვენს სოფელში კი არა, სწავლა აუკილებელი საქიროა, მეტადრე ეხლანდელ დროში, და თქვენკი იძახით არ გვინდაო? თქვენსომ დიდი ხარჯი არა გხდებათ რა შკოლის აშენებაზედ. ზოგმა თქვა: ვისაც შვილის სწავლება უნდა, აგეთიანეთსაც არის შკოლა, თელავშიაც და ქალაქშიაც, წაიყვანოს და ასწავლოსო. ვისაც არ შეუძლიან ეგრე შორს წაყვანა, იმათ რაღა უნდა ქანაო? ეუბნებიან უფროსები ვისაც არ შეუძლიან როგორც ბეჩავად ყოფილა, ისევ ისე იცხოვროს, და ზოგმა კიდევ თქო: შვილი რომ შკოლაში გავხარდო, მე რაღას გამომაღდება, ძროხა-ლორბეში ვინლა ვატაროვო და სხვა... ამ დროს წამოდგა ყრილობაში პატივცემული კაცი, რომელიც შემთხვევით ამ დღეს აქ დაესწრო, თიანელი მოვაკრე მოსესა ხითაროვი და მიმართა ყრილობას: ძმებო, თქვენს მაგივრად მე მწყნს და გული მტკივა, რომ თქვენი შვილების ცოდვაში დგებით და კარზედ მომდგარს ბედს უკან აბრუნებთ, და რადგანაც დღეს აქ შევესწარი, მე ჩემის მხრით 300 მ. გაწიჩამთ თქვენი შვილების გულისთვის და აგრეთვე რაც ხეტყე მასალათ დაგვირდებათ სულ ჩემას ტყიდვან გაძღვეთ უფასოდ, ოდონდ თქვენი შვილების ცოდვაში ნუ დგებით და შკოლას ნუ უარ ჰყოფთო. ბ-ნ ხითაროვის წინადადებაზედ ერთბაშათ ხალხი შეინძრა, სახეზედ სიამოვნებით ღიმილმა გადაჰკრათ, მაგრამ ისევ ჩქარა დაღონდნენ. ეტყობოდათ, ბოროტი პირნი რომელიც დაძვრებოდნენ ხალხში, ხალხს მოაგონეს სიტყვები: „გადაგწვამთო;“ და მაინც ჰო ვერა თქვეს გამოცხადებით, თუმცა ზურგს უკან ბევრი გაიძახდა: „ვაჰმე! შკოლა როგორ არ გვინდა. ეს მაინც ხომ ვიცით, შვილები სალდათში რომ მიდიან, ვინც ქალაღი იცის, ის უკან კაცი მოდის და ვინც ქალაღი არ იცის, ის როგორც ბეჩავად მოდის ისევე ბეჩავივე უკან მოდისო, მაგრამ რა ვქნათო, რომ არ გვიშველებო“ და სხვა...

და ბოლოს მაზრის უფროსმა, მოპრიგებელ-
 შუამავალმა და ბოქაულმა ხალხს კიდევ გა-
 ლუმორეს და სხვათა შორის უთხრეს: „ხალ-
 ხნო! დღეს ჩვენს რჩევას და წინადადებას არ
 ისმენთ, და თქვენი შვილების მოვალენი თქვენ
 იყავით რომ, ხვალა და ზევ თავათვე იხვეწე-
 ბოდეთ შკოლა გაგვიხსენითო და საწადელს
 ვეღარ მიეხწიოთო,“ და დაბრუნდენ შინისკენ
 უფროსები. ასეა დაბეჩავებული დღეს ჩვენი
 გლეხობა რომა მთელს სოფელს ორი
 თავზედ ხელ აღებული კაცი თავისი მუ-
 ქარით, შიშის ზარსა სცემს და საითაც უნდა,
 იქით აბრუნებს და ატრიალებს. ამ ყრილობის
 მეორ მესამე დღეს გამოიჩვენა, რომ ხალხის
 მუქარის მიმცემნა ბოროტი პირნი შეეგულთ-
 ანებინათ ორს ისეთ პირთ, რომელნიც ინტე-

ლეგენტ წრეში სდებენ თავს. ცხადია ამ ორი
 ინტელეგენტის ამნაირი ქცევა; ჯერ ერთი პი-
 რადი ვისთანმე საქმე იყო, და მეორეც ისა
 რომ, მათის აზრით, შკოლა რო გაიხსნება
 ახალ-სოფელში, ნასწავლი გამოვა ვინმე და
 იმათ კი ძველებური ბატონობა ჩამოერთმევათ
 და ხალხზედ გავლენას ვეღარ იქონიებენ..

აი ასეთი გულ-შემატკივარი ინტელე-
 გენდიც ბევრი ჰყავთ ჩვენს გლეხობას ეხლან-
 დელ დროში...

ქართველი ოსკებში ნამეფაფა.

რედაქტორი, მღვდელი სიმონ მკედლიძე.
 გამომცემელი იოსებ ლეუვაა.

გ ა ნ ც ხ ა ღ ე ზ ა ნ ი.

ТИПОГРАФСКИЕ

И ЛИТОГРАФСКИЕ СЛУЖАЖИЕ,

наборщики, накладчики, стереотипщики, машинисты,
 цинкографы и т. д., ищущие мѣста и содержатели ти-
 пографий, нуждающиеся въ служащихъ, сообщаютъ объ
 этомъ черезъ

„Всеобщий Типографскій Указатель,“

который читается во всѣхъ безъ исключенія типо-литографіяхъ всей
 Россіи. Предложеніе труда—50 коп. за публикацію. Спросъ труда—30 к.
 строка. Можно пересылать почтовыми марками. Пробный № **БЕЗПЛАТНО.**
 Редакція и контора Москва, Мясницкая 20.

„შინაურ საქმეები“-ს რედაქციაში იყიდება:

კლირონის უწყებები ახალი ფორმისა და ყველა უწყებები (Вѣдомости) წლიური სა-
 ბლალოჩინო ანგარიშებისათვის. ბლანკები „მშობის“ გამოცემა და ფულიც მას ეკუთვ-
 ნის. ფასი ბლანკებისა — რწვეილი 5 კაპ. ვინც ორასზე მეტს დაიბარებს — 4 კაპ.
 ხვედრი ფული უნდა გამოიგზავნოს შემდეგი ადრესით: Кутаисъ, Правленіе религіозно-
 Просвѣтительнаго „братства“.

Ольденбургская д. № 5.

იოსებ ხელაძის

სტამბა

ქუთაისში

ღებულბოს უოეკგვარ სასტამბო საქმეებს:
 რუსულს, ქართულს და აგრეთვე ევრ. ენებზე.
 საქმე სრულ-
 ღდება სუფთად და **თავის დროზე**

სტამბა
 მოთავსებულია
 ალექსანდრ. ქუჩ.,
 კეპო გოკიელოვის
 სახლებში.

სტამბა
 გაუმჯობესებულია
 — მრავალი —
 ახალი შრიფტებით.

დაიბეჭდა და იყიდება „შინაური საქმეების“
 გამოცემა

შემდეგი წიგნაკები:

უბიის დღიური და

არს კას-კლს.

რუსულიდან გადმოთარგმნილი.

პოლსენიზა

პროფესორ ა. ყაეარელიისა.

ნათარგმნი

სინოდის ორგანის „Цѣрковныя Вѣдомости“-დან,
 1906 წლ.

მოწმობანი მე XVII—XVIII სსუგ. ოფიციალურ
 მიწერ-მოწერებისა საქართველოს (იკერაის)
 ეკლესიის ავტოკეფალიის შესახებ.

→ (Типографія Хеладзе въ Кутаисѣ.) ←